R. 21/1/73

Lund, 26. XII. 1972.

Mult stimate Domnule Papanace,

Înainte de toate, Vă urez un An Nou fericit și succese continui în promovarea cauzei românilor sud-dunăreni, căreea îi consacrați, văd, toată capacitatea Dumneavoastră de muncă.

Vă mulțumesc pentru sfaturile binevoitoare date cu prilejul corespondenței noastre pe când mă aflam la Viena. Le-am urmat și nu m-am lansat pînă acum în legături decît numai cu centrul de la Freiburb. Acolo am trimis și voi mai trimite materiale de ale mele.

Am străbătut în Suedia; aici mi-a fost mai ușor să ajung. Chiar zilele trecute am obținut aprobarea de ședere pe un an de zile, cu dreptul de a mă angaja undeva pe stat de plată. Abia de aci înainte voi putea obține "Fremdepass", adică posibilitatea de deplasare și în alte țări. Aici e bine; doar că posibilitățile de informare în problemele științifice primordiale pentru mine, sînt restrînse.

Îmi pare bine că în timpul "suspendării" corespondenței noastre ne-am reîntîlnit totuși pe tema lui Tudor Vladimirescu.

Aș avea atîtea probleme de discutat cu Dumneavoastră, pe linia preocupărilor ce le aveți, de care îmi permit a spune că sînt și ale mele.

Descriu aci pe scurt trei exemple de chestiuni care mă preocupă și le cunosc, dar presupun că Dumneavoastră V-a fost mai puțin la îndemană a le cunoaște.

1. Intîia dintre cele trei chestiuni la care vreau să mă refer, este <u>autonomia Krainei Negotinului.</u>

Ținutul Negotinului de la Dunăre, cunoscut sub denumirea de Kraina, s-a bucurat în vremea dominației otomane de autonomie locală, la fel ca, de pildă, comunele aromânești Perivoli sau Mețova. Ca și acestea din urmă, Kraina a constituit apanajul sultanei validè, plătind acesteea o sumă amuală simbolică. Și acolo, turcul trebuia să dea jos potcoavele cailor - înainte însă de a păși pe teritoriul autonom. În fruntea micului "principat autonom" se aflau "oborknezii" din familia Carapangea, nume evident nesîrbesc. Ba, chiar l-am întîlnit în onomastică macedo-română. Autonomia Krainei a fost anihilată de răsculații sîrbi în 1811, când au pus comandant la Negotin pe Haiduc-Velcu.

Pentru istoriografia sîrbă, problema acestei autonomii constituie o enigmă. Nu-și pot explica existența ei, ci vîntură ipoteza că ar fi fost vorba inițial de zestrea unei printese sîrbe, ajunsă în haremul sultanului. Dacă însă ar recurge ei la studii comparative

și mai cu seamă dacă ar fi în stare să privească mai obiectiv niște chestiuni „valahe", și-ar da seama de îndată că acolo unde există populație „valahă" (Perivoli - Kraina), existau autonomii și privilegii identice. Și, atunci, enigma n-ar mai persista.

Însuși Vuk Karagici a contribuit la menținerea confuziei prin aceea că el pe Carapancea i- a "sîrbizat", zicîndu-le "Karapandžići".

2. Cazul lui Vuk Karagici constiuie, după convingerea mea, un exemplu cît se poate de interesant de mimetizare, fenomen asupra căruia Dumneavoastră ați stăruit pe bună dreptate. Iată indiciile destul de clare, care "demască" obirsia valahă a lui Vuk. Familia lui se numea Bandula. Acest nume există la aromâni (Am cunoscut în București o familie aromână din Grecia, cu acest nume). Insuși numele Karagici, cum s-a scris renumitul folclorist, nicidecum nu este sîrbesc, ci și pe acesta îl găsim la "vlahi" (Caragiu). Familia era originară de pe muntele Durmitor; de acolo a emigrat bunicul lui Vuk la Tršici, în vestul Serbiei.

Se pare că în străfundurile sufletului său Vuk a păstrat conștiința obirșiei sale "vlahe" și a afinităților sale cu aromânii. Pentru aceasta ar pleda mai cu seamă faptul, necunoscut pînă acum, că Vuk luase hotărîrea de a-i cerceta pe aromâni direct "la ei acasă", în părțile Albaniei. În acest scop, el s-a străduit să obțină o subvenție pe trei ani (cît timp vroia să facă cercetări pe teren) de la Academia din Peterburg. Pogodin, prin intermediul căruia stăruia Vuk, în ciuda promisiunii inițiale, n-a reușit să obțină subvenția.

Apoi, Vuk a intreținut relații foarte apropiate cu aromânii. Fără ajutorul lui Tirca din Banat, el poate că n-ar fi realizat nimic sau succesul s-ar fi lăsat mult prea mult așteptat. Pe cȃnd Vuk încă trăia, aromanul Mangiuca de la Trieste botează un vas marin al său "Vuk Karadžić".

Toate aceste fapte sînt destul de limpezi. Dar: cît de delicat este a aborda această chestiune și a-l răpi "purismului sîrb" pe Vuk !? Dumneavoastră ce credeți: este bine "a puca taurul de coarne" și a trata persoana lui Vuk sub aspectul celor mai sus semnalate ?

3. Progresele aromânilor mimetizanți de la Scopie, angajați în domeniul științei și al culturii macedonene (slave), sînt atît de mari încît ei constituie peste 50% din membrii tinerei Academii de științe de la Scopie. Pe această temă circulă acolo zicala, care nu e lipsită de sarcasm: "Aceasta nu e Academie macedoneană, ci una vlaho-macedoneană!"

Confirmîndu-mi faptul, unul dintre învățații aromâni de acolo, îmi spunea că de situație este "vinovată" doar hărnicia și meritele

individuale ale fiecărui aromân în parte și nicidecum nu decurge din vreo manipulație de clică sau de coaliție,de protejare reciprocă,cum se insinuiază. Așa că,spunea dumnealui,aromânii își văd de treabă,rîzînd și ei de "bancul" pus în circulație pe seama lor.

+

Am foarte multe chestiuni de felul acesta,pe care receptivitatea mea la-a cules,notat sau memorat, din lecturi,întimplări văzute sau din cele auzite din surse sigure, care ar putea constitui subiecte și materiale în cadrul problemei mai larg concepute sub titlul de "vlahica". Pe unele le aștern pe hîrtie aicea,când am răgaz.

Năzuința imi este să contribui la spargerea "complotului tăcerii" ce dăinuie și azi,pe nedrept,în privința elementului "valah" - romanic (oricum i-am spune) în sud-estul european.

Cu aceste gînduri, Vă exprim toată considerația mea și Vă urez noi realizări,așteptînd din partea Dimneavoastră sugestii și păreri pe marginea celor arătate.

S.I. Garleanu.